

Les campanes de la vila tocaven a morts amb una insistència que foradava els timpans. Ja feia més de dos hores que voltejaven i no pareixia que hagueren de parar, perquè Valentí, el campaner, dedicava a fer-les sonar un esforç ingent, com si poguera canviar el destí del seu poble amb cada volteig, mentre els regalls de llàgrimes li queien com a xorros per les galtes i la ràbia li creixia amb cada repic.

L'inquisidor, un home gros com un teixó, de més de cinquanta anys, habituat, com a beneficiari, a tots els vicis coneguts i alguns encara per conèixer, va tancar la finestra de la notaria per a esmor-teir el so planyívol dels colps adolorits del batall i, amb una prosò-dia engolada, es va dirigir al jove escrivà.

—Tu no ho trobes exagerat? —va dir, amb sarcasme—. Jo sí. Tots els dies mor gent i no cal fer repicar les campanes com si s'acostara l'apocalipsi.

El jove escrivà va mirar l'inquisidor de cua d'ull i, amb por de no molestar-lo, a penes va respondre:

—El campaner era amic íntim del difunt, excel·lència. Però en realitat no és l'únic del poble que considera injusta la mort dels dos germans.

L'inquisidor va girar-se d'esquena amb un gest de disgust. Pel que veia, exterminar-los de la faç de la Terra no era prou. Calia ser encara més contundents.

—Ara quan acabes de redactar l'acta de defunció d'este heretge, d'este infecte cuc, destrueix-la —va ordenar amb severitat—. Fes igual amb la de son germà i sos pares. I també amb les partides de naixement de tots ells. No n'ha de quedar cap notícia a l'abast de ningú, ni dels vius d'ara, ni dels que ho siguen segles a vindre.

—Excel·lència —va gosar pronunciar el jove escrivà—, i què faig amb la partida de naixement de sa germana? Ella encara viu, ella encara no ha mort...

—Tant fa que encara visca. D'eixa família no n'ha de quedar cap record, han de desaparèixer sense deixar enlloc cap rastre que permeta recordar-los ni saber qui foren. Destruïx-la també.

Les campanes continuaven repicant, però, a poc a poc, la cadència anava perdent ritme, la ràbia del campaner no podia seguir desafiant el cansament.

—Pareix que les forces se li esgoten ja a eixe neci irreverent. Haurem de fer que l'amic íntim del difunt recapacite sobre el seu comportament —va amollar l'inquisidor a mitja llengua—.

El jove escrivà va seguir d'esme les instruccions que acabava de rebre. Va agafar tots els documents que li havia indicat i els va abocar al foc de la llar, també el que ell justament havia acabat de redactar amb una cal·ligrafia excelsa i datat aquell mateix dia, el 24 d'octubre de 1589. A penes havien passat tres mesos des de la defunció del germà major, també mort desnodrit en el calabós on havia sigut empresonat capritxosament i amb la mateixa aquiescència de les autoritats. El jove escrivà, obsedit, mirava els documents escrits per ell mateix mentre cremaven i desapareixien consumits pel foc.

—Tinc un altre dubte, excel·lència —va preguntar, poc després—. Què he de fer amb la resta de documents en què apareix el nom d'este llinatge?

—La resta de documents? Tots els que afecten els pares, destrueix-los també, crema'ls i que no en queden ni les cendres. Dels dos germans, només hi deu haver algun contracte menor, poca cosa: destrueix-los també. I com que cap dels dos no va contraure matrimoni ni va engendrar fills, el seu nom es perdrà amb ells.

—Però, i la germana? La germana sí que és casada i té fills.

—Tens raó, ella és casada, i a més el seu marit és d'ascendència noble. No seria decorós extirpar-lo a ell també de la història...

L'inquisidor es va quedar meditatiu durant una bona estona, amb el mentó lleugerament alçat i la mà dreta reposant entre el front i la prominent calba, mentre el so de les campanes s'exhauria com les últimes brases d'un foc moribund.

—Ho hauré de consultar en el Tribunal del Sant Ofici, però dubte molt que la directriu que reba varie molt de la que jo t'he indicat ara mateix. En tot cas, comença ocultant a consciència els cognoms proscrius, que ningú mai en pugui identificar ni una traça.

El jove escrivà obeí al peu de la lletra l'orde de l'inquisidor. Va agafar l'acta del casament de la germana i les partides de naixement dels seus dos fills i va deixar caure una gruixuda taca de tinta damunt dels cognoms de la família que mai més ningú hauria de recordar.

—Ja està.

—Ben fet —va felicitar-lo—. Ara torna a guardar-los en son lloc. Quan torne d'ací a dos mesos, et comunicaré si cal destruir-los com els altres documents o si amb eixa taca de tinta n'hi haurà prou perquè la posteritat oblide per sempre la ignomínia que representava esta família.

A pesar de la intenció, l'inquisidor ja no va tornar a la notaria de la vila, ni dos mesos després, ni mai més. Una malaltia venèria actuà, alhora, com a colofó dels seus vicis i de sa vida. No obstant això, el jove escrivà tenia ben apresada la lliçó i, per a evitar que sobre

ell recaiguera cap represàlia, no es va apartar mai de les instruccions rebudes: fins a la desaparició de l'últim membre d'aquella família, els cognoms proscrius no serien intel·ligibles en cap document que es guardara en els arxius de la notaria.

* * *

La pluja queia a bots i barrals acompanyada de pedres grans com a pilotes, els llamps il·luminaven el cel i estrepitosos trons bramaven cada pocs instants. Era la matinada del 3 de febrer de 1943 i un home cobert amb una manta morellana, després de recórrer amb penes i treballs més de deu quilòmetres de camins de muntanya inexplorats i sendes abruptes de javalins amb un xiquet al braç, colpejava amb totes les forces que li quedaven les portes del convent franciscà. Entre les seues cames, protegit de la pedra i de les inclemències amb el propi cos, el xiquet menut, potser de tres o quatre anys, plorava de fred, de fam i de por, amb un plor intens i estrident que, a pesar de tot, ni tan sols arribava a l'oïda de l'home que l'arrecerava tan bé com podia.

L'home, d'imponent constitució, castigava les portes amb una potència descomunal, fins al punt que feia l'efecte que, si no les hagueren obertes, les podria haver fet caure. Finalment, després de vint minuts de lluita, s'obrí un badall pel finestró que servia d'espillera i un monjo jove, espaordit per la tronada i pels trons, tan sols va mussitar:

—Qui és? Què vol?

L'home es va descobrir el rostre i, aleshores, el pare Rafel, no sense aguditzar la mirada, va poder reconèixer el seu amic d'infantesa. L'aigua li amerava els llargs cabells bruns i l'espessa barba que li cobria la cara fins a ocultar-la quasi completament.

—Vine, passa, passa, no et quedes fora!

Li obrí les portes i, en entrar al convent, es va deixar caure en terra, esgotat.

—És mon fill —li va dir, uns minuts després, quan havia recuperat l'ale—. Sa mare ha mort i no tenim ja cap familiar que el pugui atendre.

—Ací es pot quedar, però convindria que ningú sabera que és fill teu.

—No ho ha de saber ningú. Jo hui, en passar la tronada, me n'aniré de nou. Rafael, conta, per favor, que el vas trobar tu, que estava sol i perdut.

—Ho faré, ho faré, no patisques. Però, i tu, què?

—No ho sé, no ho sé. No sé què he de fer.

—Fa mesos que t'acacen i no podràs escapar-te'n sempre. Has de deixar eixa vida.

—I quina vida vols que faci? I on vols que la faci?

—No, jo això no ho sé...

—No passes pena, sé que m'ho dius per bé, però ara només m'importa que ningú sàpia que el xiquet és fill meu: si conegueren la seua identitat, l'usarien com a ostatge per a capturar-me.

—Tens raó. Seria molt perillós per als dos. Ara, quan amaine la tempesta, ves-te'n i amaga't, que jo faré que el xiquet forme part del convent sense alçar cap sospita.

Al sendemà, el so llunyà d'uns tirs va despertar el pare Rafael. Va eixir a l'esplanada de davant del convent i, quan perdia la vista entre les serres que envoltaven la vila, va albirar a la llunyania dos camions de l'exèrcit. Va tancar fort els ulls i, concentrat, es va posar a resar. Els tirs, acompanyats de crits que ferien l'ànima, no van cessar en tot el dia. Quan es va fer fosc del tot, els militars van tornar als camions i se'n van anar.

Els dies següents van ser iguals durant tres setmanes seguides, tant era si plovia, com si feia sol. Els camions arribaven ben enjorn al mateix punt i descarregaven un escamot de militars, que, com una plaga de caparres, s'escampava per les serres.

Moltes hores més tard, ja nit closa, quan els soldats tornaven als camions, el pare Rafel, des de l'esplanada de davant del convent, deixava anar un sospir i pronunciava, com si parlara amb un déu just i benvolent:

—Hui tampoc se l'han fet, hui també s'ha escapat...

A continuació, se n'entrava de nou al convent, s'acostava a la lli-tera on dormia el fill de l'amic i es quedava molt de temps mirant-lo dormir, mirant-lo respirar cadenciosament, sentint i respirant ell també la pau que el xiquet respirava.

Tres mesos després, un matí de finals de maig, el pare del xiquet es va clavar en el riu, que baixava cabalós per les pluges abundants. Les nombroses cicatrius, in comptables, es feien evidents en el cos completament nu. L'aigua estava gelada com el vidre, però això no li va impedir acomplir el seu propòsit. Es va arremullar durant una bona estona i en va eixir per a ensabonar-se a consciència. Després es va rentar i, encara dintre de l'aigua, usant-la com a espill, amb una navalla ben esmolada, es va tallar arran la poblada barba i els llargs cabells. Tot seguit, es va acostar a una pedra plana en què incidia un suau raig de sol i es va ajocar fins a eixugar-se. En acabant, es va vestir amb unes peces de roba fosques, les que en millors condicions conservava, que havia llavat de similar manera el dia anterior. Calmosament, amb eixa nova i renovellada aparença, va iniciar ell també el camí serres avall.

* * *

El dissabte 21 de febrer de 1998, a l'aula magna del Darwin College de la University of Kent, a Canterbury, la tensió es respirava en l'ambient. La ponència que havia d'impartir el professor Roger Lafont en el marc de les jornades de l'Associació Romanística Internacional havia despertat una gran expectació entre els majors especialistes europeus en humanitats. Passaven més de quinze minuts de les set de la vesprada, l'hora prevista per a la ponència, i el